ds. J. de Bruin, preek over Zondag 26 van de Heidelbergse Catechismus, gehouden in de Jeruzalemkerk (Chr. Geref. Kerk) te Rotterdam-Kralingen op 4 februari 2024.

Votum en groet.

Zingen: Psalm 25:5:
Lout're goedheid, liefdekoorden,
Waarheid zijn des HEEREN paân
Hun, die Zijn verbond en woorden,
Als hun schatten, gadeslaan.
Wil mij, Uwen *naam* ter eer;
Al mijn euveldaân vergeven!
Ik heb tegen U, o HEER,
Zwaar en menigmaal misdreven.

Schriftlezing: 2 Koningen 5:1-14:
1 NAÄMAN nu, de krijgsoverste des konings van Syrië, was een groot man voor het aangezicht zijns heren en van hoog aanzien, want door hem had de HEERE den Syriërs verlossing gegeven; zo was deze man een strijdbaar held, doch melaats.
2 En er waren benden uit Syrië getogen en hadden een kleine jongedochter uit het land Israëls gevankelijk gebracht, die in den dienst der huisvrouw van Naäman was.
3 Deze zeide tot haar vrouwe: Och, of mijn heer ware voor het aangezicht van den profeet die te Samaría is; dan zou hij hem van zijn melaatsheid ontledigen.
4 Toen ging hij in en gaf het zijn heer te kennen, zeggende: Zo en zo heeft de jongedochter gesproken die uit het land Israëls is.
5 Toen zeide de koning van Syrië: Ga heen, kom, en ik zal een brief aan den koning van Israël zenden. En hij ging heen, en nam in zijn hand tien talenten zilver en zesduizend sikkelen goud en tien wisselklederen.
6 En hij bracht den brief tot den koning van Israël, zeggende: Zo wanneer nu deze brief tot u zal gekomen zijn, zie, ik heb mijn knecht Naäman tot u gezonden, dat gij hem ontledigt van zijn melaatsheid.
7 En het geschiedde als de koning van Israël den brief gelezen had, dat hij zijn klederen scheurde en zeide: Ben ik dan God, om te doden en levend te maken, dat deze tot mij zendt om een man van zijn melaatsheid te ontledigen? Want voorwaar, merkt toch en ziet dat hij oorzaak tegen mij zoekt.
8 Maar het geschiedde als Elísa, de man Gods, gehoord had dat de koning van Israël zijn klederen gescheurd had, dat hij tot den koning zond om te zeggen: Waarom hebt gij uw klederen gescheurd? Laat hem nu tot mij komen, zo zal hij weten dat er een profeet in Israël is.
9 Alzo kwam Naäman met zijn paarden en met zijn wagen, en stond voor de deur van het huis van Elísa.
10 Toen zond Elísa tot hem een bode, zeggende: Ga heen en was u zevenmaal in de Jordaan, en uw vlees zal u wederkomen en gij zult rein zijn.

11 Maar Naäman werd zeer toornig en toog weg, en zeide: Zie, ik zeide bij mijzelven: Hij zal zekerlijk uitkomen en staan en den Naam des HEEREN zijns Gods aanroepen en zijn hand over de plaats strijken en den melaatse ontledigen.
12 Zijn niet Abána en Farpar, de rivieren van Damascus, beter dan alle wateren van Israël; zou ik mij in die niet kunnen wassen en rein worden? Zo wendde hij zich en toog weg met grimmigheid.
13 Toen traden zijn knechten toe, en spraken tot hem en zeiden: Mijn vader, zo die profeet tot u een grote zaak gesproken had, zoudt gij ze niet gedaan hebben? Hoeveel te meer, naardien hij tot u gezegd heeft: Was u en gij zult rein zijn!
14 Zo klom hij af en doopte zich in de Jordaan zevenmaal, naar het woord van den man Gods; en zijn vlees kwam weder gelijk het vlees van een kleinen jongen, en hij werd rein.

Zingen: Psalm 19:6:
Dus krijg ik van mijn plicht,
O God een klaar bericht.
Wat is 't vooruitzicht schoon!
Hij, die op U vertrouwt,
Uw wetten onderhoudt,
Vindt daarin groten loon.
Maar, HEER, wie is de man,
Die op 't nauwkeurigst kan
Zijn dwalingen doorgronden?
O bron van 't hoogste goed,
Was, reinig mijn gemoed
Van mijn verborgen zonden.

Lezen: 12 artikelen des geloofs.
1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des Hemels en der aarde.
2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere;
3. Die ontvangen is van den Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria;
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5. ten derden dagen wederom opgestaan van de doden;
6. opgevaren ten Hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtige Vaders;
7. vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in de Heilige Geest.
9. Ik geloof een heilige, algemene, Christelijk Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. vergeving der zonden;
11. wederopstanding des vleses;
12. en een eeuwig leven.

Lezen: Heidelbergse Catechismus Zondag 26 vr./antw. 69 t/m 71:
Vraag 69 Hoe wordt gij in den Heiligen Doop vermaand en verzekerd dat de enige offerande van Christus, aan het kruis geschied, u ten goede komt?
Antw. Alzo, dat Christus dit uitwendig waterbad ingezet en daarbij toegezegd heeft, dat ik zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest van de onreinheid mijner ziel, dat is van al mijn zonden, gewassen ben, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben.
Vraag 70 Wat is dat, met het bloed en den Geest van Christus gewassen te zijn?
Antw. Het is vergeving der zonden van God uit genade te hebben om des bloeds van Christus wil, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft; daarna ook, door den Heiligen Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn, opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven, en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen.
Vraag 71 Vr. Waar heeft ons Christus toegezegd dat Hij ons zo zekerlijk met Zijn bloed en Geest wassen wil, als wij met het doopwater gewassen worden?
Antw. In de inzetting des Doops, welke alzo luidt: Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes; Matth. 28:19. En: Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar die niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden; Mark. 16:16. Deze belofte wordt ook herhaald, waar de Schrift den Doop het bad der wedergeboorte en de afwassing der zonden noemt; Tit. 3:5. Hand. 22:16.

Gebed.

Zingen: Psalm 42:4 en 1
Vers 4:
'k Denk aan U, o God, in 't klagen,
Uit de landstreek der Jordaan;
Van mijn leed doe 'k Hermon wagen;
'k Roep van 't klein gebergt' U aan.
'k Zucht, daar kolk en afgrond loeit,
Daar 't gedruis der waat'ren groeit,
Daar Uw golven, daar Uw baren
Mijn benauwde ziel vervaren.
Vers 1:
't Hijgend hert, der jacht ontkomen,
Schreeuwt niet sterker naar 't genot
Van de frisse waterstromen,
Dan mijn ziel verlangt naar God.
Ja, mijn ziel dorst naar den HEER;
God des levens, ach, wanneer
Zal ik naad'ren voor Uw ogen,
In Uw huis Uw *n*aam verhogen?

Na het amen van de preek zingen wij Psalm 105: 6.

Geliefde gemeente, een van de ziekten die we veel in de Bijbel tegenkomen, is de ziekte van de melaatsheid. Wie melaats geworden was, moest zich aan de priester vertonen, en de priester moest zo'n persoon onrein verklaren. En daarom is met recht de ziekte van de melaatsheid ook een duidelijk beeld van de onreinheid van de zonden, waarin wij allen ontvangen en geboren zijn. In de Schriftlezing van deze middag zijn wij ook een melaatse man tegengekomen, die we wellicht wel kennen: Naäman, de Syriër.

Ongetwijfeld zal hij er alles aan gedaan hebben, toen hij bemerkte dat hij melaats was, om van zijn ziekte genezen te kunnen worden. Hij was een rijk man en zal de beste artsen bezocht hebben die in Syrië te vinden waren, maar het mocht allemaal niet baten. Niemand kon Naäman reinigen, niemand kon hem genezen. Totdat hij via zijn vrouw van een van de dienstmeisjes hoorde van een profeet in Israël. Daar moest hij eens naartoe gaan, want die profeet had een machtige God, Die bij machte was om Naäman te reinigen.

En toen ondernam hij de reis. Hij nam van alles mee. Een brief voor de koning, goud en zilver en wisselkledеren. Zo kwam hij na een lange reis voor de koning van Israël te staan. Maar ach, wat moest Naäman daar een grote teleurstelling incasseren. De koning van Israël zei tegen Naäman: *'Ben ik dan God om te doden en levend te maken?'* Toen leek het voor Naäman alsof hij totaal voor niets naar Israël gekomen was. Totdat daar het bericht kwam van de profeet Elisa. Bij hem moest hij komen. Die wees hem het enige middel aan om van zijn melaatsheid gereinigd te kunnen worden. Hij moest naar de Jordaan, en daar moest hij zich zeven keer onderdompelen.

Aanvankelijk wilde Naäman dat helemaal niet. Wat dacht Elisa wel, dat hij zich in zo'n verachte Jordaan zou onderdompelen? Nee, geef mij dan maar de twee grote rivieren van Damascus. Maar toen zijn knechten hem er nog eens op wezen, heel voorzichtig en uit eerbied, toen is hij toch gegaan. Ziet u hem gaan, de Jordaan in? Alles moet uit. Daar kunt u de wisselkledеren en uw goud en zilver niet meer meenemen. Alles moet op die wagen blijven. Dan gaat hij in de Jordaan als een naakte zondaar: één keer, twee keer, en er gebeurt niks; drie keer, vier keer, en er gebeurt nog niks. Dan moet u geloof hebben hè, om verder te gaan? Zes keer, en nog niets. En toen die zevende keer. Toen kwam hij boven water, en zijn huid was gelijk de huid van een pasgeboren kind. Zo gaaf, zo teer, zo zuiver.

Een treffend beeld als het gaat om de diepe betekenis van de Heilige Doop. Want hoe kan een mens die geestelijk melaats is, van het hoofd tot de voetzool toe, ooit weer rein worden voor God? Door het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, dat wast en reinigt van alle zonden. Laten wij zo eens biddend gaan luisteren naar het heerlijke onderwijs over de Heilige Doop.

We schrijven als thema boven de prediking: de Heilige Doop leert en verzekert van de afwassing der zonden. En we letten op drie gedachten:

1. Een zichtbare prediking
2. Een geestelijke verklaring
3. Een genadige toezegging

1. Een zichtbare prediking

In Zondag 25 sprak de leerling over het werk van de Heilige Geest. Dat was vorige keer aan de orde. Door de verkondiging van het Evangelie, door het Woord van God werkt de Heilige Geest in zondaarsharten dat ware, zaligmakende geloof. En – zo hebben we toen gehoord – door middel van de sacramenten, te weten de Heilige Doop en het Heilige Avondmaal, wil diezelfde Heilige Geest dat gewerkte geloof versterken. Nu gaan wij een aantal keren stilstaan bij dat eerste sacrament: de Heilige Doop.

Als wij hier vanmiddag samengekomen zijn, kinderen, jongeren en ouderen, of als we thuis aan het meeluisteren zijn en wij horen de woorden 'de Heilige Doop', waar denkt u dan als eerste aan? Wellicht zijn hier een vader of moeder aanwezig die denken aan de laatste keer, dat ze in dit gebouw of op een andere plaats hun kind ten doop hielden. En misschien zijn er wel in ons midden die als kind niet gedoopt zijn, maar die als volwassenen gedoopt zijn, of nog gedoopt zullen worden en dat daar hun gedachten naar uitgaan. Of u denkt weer eens aan de doopvont en u kijkt ernaar, terugdenkend aan de tijd dat u zelf door uw moeder of vader bij dat doopvont gebracht bent. U wist het zelf helemaal niet, maar u hebt ergens nog een foto in uw album zitten waar het duidelijk op te zien is dat u een doopjurkje aanhad en dat u ten doop werd gehouden.

Ja, dat zijn allemaal van die gedachten die zomaar bij u boven kunnen komen, maar daar gaat het vanmiddag nét niet over. Het gaat er vanmiddag niet over of u nou als een klein kindje gedoopt bent, of dat u als volwassene gedoopt bent, of nog eens gedoopt gaat worden. Het is heel opvallend dat de opstellers van de Catechismus in zondag 26, vraag en antwoord 69, niet beginnen met de kinderdoop. Dat komt pas aan het eind. Ze willen als het ware eerst naar de kern, naar de diepte. Ze willen vanuit zondag 26 eerst eens onderwijs geven. Wat is de Heilige Doop nou eigenlijk en welke functie heeft dat?

Daarom moeten wij beginnen bij het eerste doel van de Heilige Doop en die ligt niet in de kinderdoop, al zou u dat misschien wel denken en verwachten. Maar in de lijn van zondag 25 gaat het vanmiddag allereerst over de functie van de Heilige Doop als sacrament in het leven van de ware gelovigen. En daarom komt deze middag tot ons allemaal de vraag: Dooplid, belijdend lid, man, vrouw, kind, ouderen, jongeren, het maakt niet uit wie u ook bent, maar verstaan wij wat er in de Heilige Doop zichtbaar voorgesteld wordt? Daarom is het ook een hele persoonlijke vraag: Ben ik een ware gelovige geworden?

Heeft de prediking vanmiddag voor de ganse gemeente en gasten in ons midden een boodschap om tot onszelf in te keren, en met dit onderwijs op uw knieën voor Gods aangezicht te komen en u eens eerlijk af te vragen: Welke prediking gaat er voor mij persoonlijk uit van de Heilige Doop? Want neem nou die eerste vraag uit zondag 26. U hoort toch het persoonlijke karakter van die vraag? Hoe wordt gij. Wie? U, jij, ik. Hoe wordt gij in de Heilige Doop vermaand, dat betekent onderwezen, en verzekerd, dat de enige offerande van Christus aan het kruis geschied, u ten goede komt?

Daar gaat het over in de eerste plaats. Dus wat gaat de onderwijzer doen, gemeente? Hij gaat een nauw verband leggen tussen de Heilige Doop en het offer van Christus. En zo wil hij bij de diepe betekenis van de Heilige Doop uitkomen. O, vanmiddag komt zo heel persoonlijk tot ons allen de vraag: Zeg, zondaar, luister eens, is dat offer van Christus nou ook u, jou en mij ten goede gekomen? Met andere woorden, weet u al dat Christus dat offer ook voor u, voor jou, voor mij gebracht heeft? Dat is de eerste vraag. En als u daar iets van hebt leren kennen, dan gaat de Heilige Doop deze functie krijgen, heel persoonlijk, elke keer weer als de doop wordt bediend en u daar getuige van mag zijn. Zo zeker als dat water wordt besprenkeld, zo zeker is het waar: Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood had moeten sterven.

Het gaat dus vanmiddag om de vraag: Welke functie heeft de doop nu in uw en jouw leven? En dat in het licht van het offer van Christus, aan het kruis geschied. Is zo de Heilige Doop wel eens een middel geweest tot versterking van dat vaak zo aangevochten en zwakke geloofsleven? Dat is het eerste doel van de Heilige Doop: Versterking van het geloof, het geloof in de gekruisigde Christus. Ja, en hoe doet de Heilige Geest dat dan? Nou, door een zichtbare prediking, dat u kunt zien, gewoon zien. En dan gaat de Heilige Geest gebruik maken van een zichtbaar teken. Dat teken bestaat uit twee delen, dat moeten wij vasthouden. Het gaat allereerst om het element, en in de tweede plaats om de handeling, de ceremonie.

Het element is duidelijk: Rein water. Dus als de koster de doopvont gaat klaarmaken, als er de doop wordt bediend, dan moet hij niet zomaar vies water daarin doen. Dat zal hij ook nooit doen. Maar het moet zuiver water zijn. Het hoeft ook niet heel bijzonder water te zijn. U hoeft er echt geen fles Spa Blauw voor te kopen of zo. Dat kunt u gewoon uit de kraan nemen. Want het is water, rein water, zuiver water. Dat is de substantie, dat is het element. En de handeling, de ceremonie, dat is het besprenkelen. Dat moeten we bij elkaar houden. Want juist dat, beide dingen, het water en de besprenging, die geven juist zo'n rijk onderwijs. Daar gaan we eens bij stilstaan. Allereerst bij het water, gewoon water. Waarom water? Heel eenvoudig gemeente, het was de wil van God. God heeft dat zo bestuurd en God heeft dat zo gewild. Het kwam al openbaar bij de zending van Johannes de Doper, die gekomen was om te prediken dat het Koninkrijk der hemelen nabijgekomen was. Hij moest prediken maar hij moest ook dopen.

Daarom had hij een geschikte plaats uitgekozen om zijn roeping op te volgen, namelijk aan de oevers van de Jordaan. En al was de doop van Johannes nog beperkt tot het Jodendom in die dagen, tot diegenen die tot bekering gekomen waren, en al gebruikte Johannes de Doper de doopsformule nog niet zoals wij die kennen: Ik doop u in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. In de grond der zaak was de betekenis hetzelfde. De doop van Johannes predikte namelijk de bekering tot vergeving der zonden. En het is ook Christus Zelf Die deze doop heeft willen ondergaan om zo alle gerechtigheid te vervullen.

En wat lezen we dan van deze Johannes? Dat Christus hem gezonden heeft om te dopen met water. Heel duidelijk is het Johannes bekendgemaakt. Johannes, u moet gaan prediken, u moet het Koninkrijk Gods gaan prediken, u moet de wet en het Evangelie gaan prediken. Maar als u gaat dopen waar u de vruchten openbaar ziet komen, dan moet u dopen met water en niet met iets anders. En toen de Heere Jezus later, vlak voor Zijn Hemelvaart, duidelijk de opdracht gegeven heeft dat vanaf dat moment steeds de Heilige Doop bediend moet worden met de woorden: Ik doop u in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, werd vanaf dat moment ook altijd water gebruikt. U ziet het in het boek Handelingen zo openbaar komen. Neem alleen al de geschiedenis van de kamerling die tot geloof gekomen was en niet tot het bondsvolk Israël behoorde. Als hij een verlangen krijgt om het sacrament te mogen ontvangen, dan hoor ik hem zeggen: *'Ziedaar water'.* Daar kunnen wij opmaken dat hij onderwijs heeft gekregen en dat de Heere wilde dat er met water gedoopt moest worden. Daar hebt u de eerste reden: God heeft het gewild. En daarom moeten we geen andere substantie gebruiken, maar water.

Maar er is nog een tweede reden vanuit de Schrift aan te wijzen waarom de Heere God het water gaat gebruiken in de Heilige Doop. Die reden ligt als een rode draad door het Oude Testament heen. Zeker vanaf het moment dat de Heere God de ceremoniële eredienst heeft ingesteld. Welk een belangrijke plaats heeft water gekregen in de tabernakeldienst en later de tempeldienst. Neem alleen al dat grote koperen wasvat dat een duidelijke plaats moest krijgen in het voorhof. Dat water werd altijd in verband gebracht met reinigen.

Als een Israëliet een poosje gereisd had en hij kwam thuis dan moest hij eerst zijn handen en voeten gaan wassen. En als u bij iemand op bezoek kwam, of u werd uitgenodigd bij een maaltijd, en u kwam zo'n huis binnen, dan moesten uw voeten en uw handen eerst gewassen worden. En overal waar u kwam, stonden bakken met water. Heel Israël was als het ware vervuld met water. Want water sprak enerzijds van een heilige God Die geen gemeenschap met de zonde kan hebben en dat al het vuil, dat het beeld was van de zonde, afgewassen moest worden. Daarom is de reiniging met water als het ware in heel die ceremoniële eredienst een grondgedachte. En de vervulling daarvan vinden wij in Christus, Die Zijn bloed gegeven heeft tot de reiniging van alle zonden.

Kijk, in dat licht moeten wij bijvoorbeeld ook de rijke beloften lezen die spreken van reiniging en van water. Vanwege die grondgedachte: Reiniging door water. Ik wijs u op een van die beloften, Ezechiël 36 vers 25: *'Dan zal Ik rein water op u sprengen en gij zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw drekgoden zal Ik u reinigen.'* Het was dus de wil van God om water, gewoon water, als teken te gebruiken voor de Heilige Doop. Om daarmee bij de geestelijke betekenis terecht te komen, namelijk de afwassing van de zonden door het bloed van Christus.

Maar daarmee is nog niet alles gezegd, want zojuist zei ik dat het gaat om twee dingen. Niet alleen om het water op zich, maar ook om de ceremonie, de handeling die met dat water moet plaatsvinden. Wij kennen de besprenging met het water. Of er nu een klein kind in het midden van de gemeente gedoopt wordt, of dat er een volwassene gedoopt mag worden, wij hanteren altijd de besprenging. Zo was het in de tijd van de Bijbel niet, ook in de eerste christengemeente niet. En wellicht weet u dat toen mensen vaak werden gedoopt door onderdompeling. Later in de kerkgeschiedenis is besprenging meer en meer gebruikelijker geworden dan het onderdompelen. In de grond der zaak maakt het eigenlijk geen verschil, want het woordje 'dopen' betekent net zo goed onderdompelen als besprengen vanuit het Grieks. En dat doet niets af van de geestelijke betekenis die ermee aangeduid wordt.

En toch, als we dat zo tegenover elkaar zetten, besprenkelen en onderdompelen, dan is onderdompelen toch altijd nog een handeling die nog meer laat zien wat er in de Heilige Doop als het ware wordt beduid. Temeer als we ook naar het Griekse woord dopen gaan kijken, zoals de Heere Jezus dat gebruikte in die bekende formule, in die bekende tekst: Mattheüs 28 vers 19: *'Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.'* Daar wordt het Griekse woordje 'baptizo' genoemd. Toch is het woordje 'baptizo' meer dan alleen maar onderdompelen onder water, omdat in het Grieks voor het gewone onderdompelen een ander woord wordt gebruikt.

Daarom gaan we toch wat dieper afsteken naar dat woordje 'dopen'. Dan kom ik bij een recept uit de tweede eeuw voor Christus, waar die beide woorden in worden gebruikt. Dus het gewone woord voor onderdompelen en het bijzondere woord voor onderdompelen wat wij dan vertalen als 'dopen'. Wat mooi dat zo'n recept nog bewaard is gebleven om daarmee onderwijs te krijgen over het diepe karakter van de Heilige Doop. Waar gaat het in dat recept over? Het conserveren van groenten. Dat werd in die tijd al gedaan, en dat is begrijpelijk want koelkasten bestonden toen nog niet. En wat wordt er in dat recept dan voorgeschreven? Nou, allereerst hebt u kokend water nodig waarin u de groenten onderdompelt. Dus dat water borrelt en u doet de groenten erin, u laat het er eventjes in en haalt de groenten er weer uit. Feitelijk verandert er niets aan de smaak van de groenten, het is enkel een beetje zacht gemaakt.

En als dat in het recept wordt beschreven wordt het gewone woord voor onderdompelen gebruikt. Gewoon onder water dompelen en er weer uit halen. Als dat dan gebeurd was, zo gaat het recept verder, dan moest het vervolgens gedoopt worden in azijn. Dat betekent: Die groenten werden in de azijn gebracht en daar bleven ze in. En dat azijn bracht nu een verandering voort bij die groenten. Het werd zuur en het bleef zuur. Dat gebeurde met het onderdompelen niet in dat water. Dat was tijdelijk van aard. Maar het dopen was blijvend van aard, want de groenten ondergingen daadwerkelijk een verandering. Voelt u het verschil tussen gewoon onderdompelen en dat diepe Griekse woord wat vertaald wordt met 'dopen'?

Wat predikt nu het zichtbare teken bij de Heilige Doop? Wat versterkt nu de Heilige Doop in het leven van Gods kinderen? Wel, het ware geloof wat de Heilige Geest in hun ziel heeft gewerkt. En zoals die groenten in de azijn een verandering ondergingen die blijvend van aard was, waardoor die groenten nooit meer konden terugkeren in die oude staat, zo wil de Heilige Doop als het ware in het leven van Gods kinderen die grote vernieuwing, die grote verandering versterken die plaatsgevonden heeft in uw leven. U zult het nooit, nooit meer kwijtraken. Die is blijvend van aard. Gods kinderen worden gewassen in het bloed van Christus. Gods kinderen worden geheiligd door de Geest van Christus en dat is blijvend van aard.

O, wat wordt de Heilige Doop dan een heerlijk sacrament in het leven van Gods kinderen! Wat gaat het besprenkelen van het water, wat gaat het woordje 'dopen' dan een troostvol woord worden. Het is alsof elke keer weer als u het ziet gebeuren, of dat u teruggebracht wordt bij uw eigen doop, de Heere ermee zegt:
'k Zal nooit herroepen 't geen Ik eenmaal heb gesproken,
't Geen uit Mijn lippen ging, blijft vast en onverbroken (Ps. 89:14 ber.)."

En wat is dan, wat blijft dan de kern van dat gesproken Woord wat de Heere heeft gegeven in het leven van de gelovigen? Wel, dat enige offer van Christus aan het kruis geschied en dat voor een schuldig volk. Ja, dan zal de Heilige Geest door de doop gaan onderwijzen en verzekeren: Zo zeker is de onreinheid van mijn ziel door het bloed en door de Geest van Christus weggewassen, als ik uitwendig met het water, hetwelk de onzuiverheid des lichaams pleegt weg te nemen, gewassen ben. Hoort u het, kind des Heeren? Misschien kunt u het vanmiddag niet meer bekijken, misschien wordt het aangevochten, maar dat u toch eens een ogenblik op dat water van de doop mag zien. Dat wil u dan door de prediking van het Woord deze middag verzekeren van de blijvende vernieuwing die Gods Geest gewerkt heeft in uw leven, dat u zo zeker door het bloed en de Geest van Christus gereinigd bent.

2. Een geestelijke verklaring

Ja, maar wat heeft dat dan te zeggen? Wat betekent dat dan toch, met het bloed en de Geest van Christus gewassen te zijn? Wel, dat gaan we in onze tweede gedachte overdenken: een geestelijke verklaring.

De leerling heeft in antwoord 69 een heel rijk getuigenis mogen uitspreken: ik ben gewassen met het bloed van Christus en met de Geest van Christus. Zeg, kunt u dat nou ook al zeggen? Of het dat nou is dat zo'n honger en een dorst werkt in uw hart? Kom u daarom zo graag onder de prediking van het Woord? Heb u daarom zo'n belang gekregen bij de sacramenten, om het nou eens zeker te mogen weten, om met dat bloed en de Geest van de Heere Jezus gewassen te zijn? Wat is dat dan? Ja, dat is ook een vraag, gemeente. De leerling kon een antwoord geven en hij wist wat hij zei. En als ik dan deze leerling een antwoord hoor geven over de diepe betekenis ervan, dan is het net alsof ik hem hoor zingen:
Komt, luistert toe, gij Godgezinden,
Gij, die den HEER van harte vreest,
Hoort, wat mij God deed ondervinden,
Wat Hij gedaan heeft aan mijn geest. (Psalm 66:8 ber.)

Nu, wat heeft die leerling dan ondervonden, gemeente? Twee weldaden die zo heerlijk schitteren in de Heilige Doop. En voordat ik daar dieper op inga, wil ik toch nog heel even wat zeggen. Want nu kan het zomaar zijn, als ik dat zo met u ga overdenken, dat er van die zielen in ons midden zijn, dat er van die zondaren zijn die zeggen: O, o, wat groot toch, nee, daar kan ik niet bij, enzovoort. Nou, blijf dan toch eens luisteren, gemeente, en denk dan ook nog eens even aan de preek van vanmorgen: *'En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade'* (Joh. 1:16). En luister dan eens zo, dat als ik ga vertellen en ga prediken welke weldaden dat zijn, dat u dan grote gedachten van de Heere mag krijgen. Dat u grote gedachten van de Heere Jezus Christus mag krijgen, want in Hem is de volheid te vinden om ook deze weldaden te ontvangen.

Wat dan? De leerling wist zich allereerst gewassen in het bloed van Christus en in de tweede plaats met de Geest van Christus. Mag ik het dan toch maar eventjes dogmatisch zeggen? Hij wist zich rechtvaardig voor God en heilig voor God. O gemeente, dat is bij God te krijgen. Bedel er maar om, hoor. Dat is nou bij die grote, genadige God te krijgen. We gaan er eens wat dieper op in. De eerste weldaad: Gewassen in het bloed van Christus. Wat dat is kan de leerling in de catechismus verklaren. Hij zegt: *Het is de vergeving der zonden van God, uit genade te hebben, om des bloeds van Christus wil, hetwelk Hij in Zijn offerande aan het kruis voor ons uitgestort heeft.*

Ja, hier is nou een ware gelovige aan het woord. Dat moeten we natuurlijk niet vergeten. In heel de catechismus is een ware gelovige aan het woord, die mag weten dat zijn zonden vergeven zijn. Wat een rijkdom, hè, wat een rijkdom. Het is hem geschonken, om niet, gratis geschonken. En God kon dat doen. God kon hem die vergeving der zonden schenken. Weet u waarom, gemeente? Weet u waarom God dat ook vandaag nog kan schenken aan een zondaar? Omdat Zijn lieve Zoon Zijn bloed gegeven heeft. Dat heerlijke bloed, waarvan we de komende tijd, als de Heere het geeft, mogen gaan horen in de lijdenstijd, als we willen gaan spreken over de zeven bloedstortingen die Christus gegeven heeft tot reiniging van een zondaar.

O, de Heere Jezus heeft Zijn bloed gegeven en dat is zo noodzakelijk geweest, want zonder bloedstorting is er geen vergeving. Maar nu heeft Christus al Zijn bloed gestort en daarom is er vergeving voor de grootste der zondaren. Daarom druppelde dat bloed al toen Hij nog maar acht dagen oud was en besneden werd. Daarom volgden daar de bloedstortingen op in de hof van Gethsémané, in het rechthuis van Pilatus, aan het kruis van Golgotha. O, wat een bloed heeft er niet gestroomd uit de wonden van de Heere Jezus Christus. En door dat bloed is er vergeving van zonde. Dat predikt nu de Heilige Doop voor een schuldig mensenkind.

En kijk, als de Heilige Geest u dat doet geloven en Hij schenkt de vergeving der zonden door dat bloed van Christus, dan kan het niet anders of het gaat zingen in uw ziel:

Looft Hem, die u al wat gij hebt misdreven,
hoeveel het zij, genadig wil vergeven;
uw krankheid kent en liefderijk geneest;
Die van het verderf uw leven wil verschonen,
met goedheid en barmhartigheid u kronen,
Die in de nood uw Redder is geweest.

O, als dan het water van de Heilige Doop gaat spreken, gemeente, dan gaat de kerk getuigen: Zo zeker als het water uitwendig op mijn voorhoofd gekomen is, zo zeker is mijn vuile hart, mijn aanklagend geweten, gereinigd door het bloed van de Heere Jezus Christus. En in welke weg ontvang u dat dan? Zou u dat nou ook zo graag willen weten? Is dat nou ook zo de begeerte van uw hart, om nou ook gewassen te zijn met dat bloed van Christus? En dat u ook zo graag zou willen weten: Heere, in welke weg wilt U dat ook mij schenken? Hoort de Heere u dan ook zo dikwijls in de binnenkamer smeken om vergeving van zonden en om de toepassing van dat bloed? Ligt dat verlangen dan ook zo verklaard in dat aloude gedichtje:

Och, laat ik in die reine plassen,
Van Uwen bloede zijn gewassen,
Eens ondervinden vrede Gods.
Ik wil Uw eigendom dan wezen,
In eeuwigheid wordt Gij geprezen;
Wees Gij mijn Grond en Zielerots.

Ja, hoe krijg u dat dan? Dan ga ik weer heel even terug met u naar dat woord, Mattheüs 28 vers 19: *'Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende.'* Weet u het nog? 'Baptizo', dopen. Maar weet u wat dat woordje ook betekent vanuit het Grieks? 'Baptizo': verdrinken. Kijk, wie nu door de Heilige Geest vertroost wordt en versterkt wordt in dat geloof in de vergeving der zonden, die heeft ook verstaan in zijn leven wat hij door de zonden verdiend heeft: Ik moet verdrinken. Want dat doopwater wijst de onreinheid van onze ziel aan.

O, als de Heilige Geest u gaat overtuigen, gemeente, en u wordt eerlijk gemaakt voor het heilig aangezicht van God, dan gaat u het belijden met Ezra: *'Mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God; want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd en onze schuld is groot geworden tot aan den hemel'* (Ezra 9:6). Daar komt die uitdrukking vandaan: Hemelhoge schuld. En wat zou God naar Zijn recht moeten doen met een mens die een hemelhoge schuld heeft opgebouwd voor God? O gemeente, die moet verdrinken. Psalm 38:4:
Want mijn hoofd is als bedolven
In de golven
Van mijn ongerechtigheên;

Dat zou verdiend zijn, ondergaan in het water om nooit meer boven te komen. O, als u daar iets van gaat beleven, gemeente, dan is het waar wat we gezongen hebben uit Psalm 42. En de Heilige Geest bepaalt de diepte daarvan wel en hoe dat dan precies zal gaan. Maar iets ervan gaat u dan ervaren: De golven en baren gingen over mijn ziel. En waar u denkt te moeten verdrinken, verdrinkt u niet. Want dopen is niet alleen ondergaan, maar Gode zij dank ook opkomen uit het water. Want het water van de Heilige Doop wijst niet alleen die vuilheid aan, maar ook dat enige reinigingsmiddel, namelijk het dierbare bloed van Christus.

En weer ga ik het u zeggen. Omdat Christus Zijn bloed gestort heeft, is het mogelijk dat alle zonden afgewassen worden. Daarom zal God gaan spreken tot Zijn kerk op grond van het bloed van Christus. En wat zou het toch een wonder zijn als dat deze middag eens tot troost zou zijn voor een mensenkind, dat ook denkt om te moeten komen in de golven van zijn ongerechtigheden, en dat naar het heilige recht van God. Dat hij een zicht mag krijgen op het bloed van Christus, en dat hij geloof krijgt, dat Christus ook Zijn bloed gestort heeft voor hem, doemwaardige zondaar. En dat, door het geloof in het bloed van Christus, u de stem des Heeren mag vernemen: *'Ik, Ik ben het, Die uw overtredingen uitdelg om Mijnentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet'* (Jes. 43:25). Want Ik heb verzoening gevonden in het bloed van het Lam.

Kijk, gemeente, daar hebt u de eerste geestelijke verklaring van de Heilige Doop. Maar er is nog meer te leren, want er staat in het antwoord: Daarna ook, door de Heilige Geest vernieuwd en tot lidmaten van Christus geheiligd te zijn. En dat brengt ons bij de doop met de Heilige Geest. Wat is dat dan? Als we terugbladeren in de catechismus en we komen bij zondag 12, dan lezen wij waarom de Heere Jezus de naam Christus draagt. Hij is de Gezalfde; Hij is gezalfd met de Heilige Geest. Maar als u verder gaat lezen in zondag 12, dan gaat het van Christus naar de christen. En daar staat precies hetzelfde. De christen is ook gezalfd met de Heilige Geest. In het Avondmaalsformulier staat het zo: De Geest Die in Christus is, als het Hoofd, is ook in Zijn lidmaten. Dat geeft juist die band aan tussen Christus en Zijn Kerk. De Geest is in Christus en in Zijn Kerk.

En wanneer komt die Geest nu, in het hart van een mensenkind? In het uur van de wedergeboorte, dan wordt die band al gelegd tussen de zondaar en Christus. En vanaf dat moment gaat de Geest in dat hart werken en doorwerken. En dat komen van de Geest in het hart van een zondaar, dat is ten diepste de betekenis van gewassen zijn met de Geest van Christus. En dat komt openbaar in de vrucht. Dat vinden we aan het einde van antwoord 70. Daar staat: opdat wij hoe langer hoe meer der zonden afsterven, en in een godzalig, onstraffelijk leven wandelen. Dus als de Heilige Geest in uw leven gaat komen, dan komt er daadwerkelijke vernieuwing. En dan gaat de Heilige Geest u leren dat de zaligheid alleen in Christus is. Als Hij u dat geleerd heeft, gaat Hij u ook leren dat ook het leven van de heiligmaking uit Christus voortkomt.

Daar hebt u weer iets van die volheid die in Christus is. En dat is een proces, gemeente. Een mensenkind wordt niet in een ogenblik heilig gemaakt. Maar het is een proces, zo zegt de leerling, van hoe langer hoe meer. Wat dan? Sterven aan de zonde. Sterven aan uw zondige vlees. Sterven aan uw hoogmoedige ik. Sterven van de oude mens. Maar tegelijkertijd zal daar ook die opstanding zijn van de nieuwe mens. Het zal steeds duidelijker en steeds helderder worden wat Gods Geest in uw ziel gewerkt heeft.

Maar dat geeft wel strijd, want dat staat nou juist haaks tegenover elkaar. Die oude mens met die overgebleven zonden die zo helemaal door heel uw lichaam heen verborgen zitten, en die nieuwe ziel, die geredde ziel, die vernieuwde ziel hier vanbinnen. Dat vernieuwde hart, dat kan niet meer zondigen en dat zondigt ook niet meer. Maar in dat lichaam eromheen zitten nog allerlei zonden die zomaar kunnen opspelen. En dat geeft zó'n strijd. Een strijd als een mensenkind met Christus één plant gaat worden in de gelijkmaking van Zijn dood. Dan moet u gaan sterven. Dan moet mijn ik sterven. Gods Woord noemt dat gekruisigd worden met Christus.

Daarom vinden wij ook in het Doopsformulier die uitdrukking: Om een gestadige dood te sterven. Gods kinderen gaan vanaf het uur van de wedergeboorte leven en sterven. En dat stervensproces gaat door totdat ze gestorven zijn. Maar te midden van het stervensproces is wat nieuws gekomen: Dat nieuwe leven dat uit de Heere Jezus voortkomt. *'En uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade'* (Joh. 1:16). Dan ben u gewassen met de Geest van Christus, Die dat alles werkt in uw hart.

En als een kind van God er dan eens licht over mag krijgen wat die Heilige Geest precies gedaan heeft in zijn leven en hoe het geestelijke leven uit de Heere Jezus voortkomt, en hij mag eens op de toppen van het geloof staan, dan zegt hij: Ik leef niet meer, maar Christus leeft in mij door Zijn Geest. Dat is de gelijkmaking aan Zijn opstanding. Gemeente, wat ligt er toch een rijkdom in de doop. En dat is nou allemaal bij de Heere Jezus te krijgen, uit Zijn volheid. O, wat is het een rijk genademiddel wat de Heilige Geest geeft en gebruikt om het gewerkte geloof te versterken.

3. Een genadige toezegging
Daartoe is het gegeven door Christus Zelf. Hij heeft de Heilige Doop ingesteld als een genadige toezegging, onze laatste gedachte. Dat woord komen wij twee keer tegen in zondag 26: een toezegging. Dat heeft de Heere Jezus gedaan toen Hij de Heilige Doop ging instellen vlak voor de Hemelvaart van Christus. *'Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes'* (Matth. 28:1a).

Daarin heeft de Heere Jezus vier richtlijnen gegeven voor de kerk van het Nieuwe Testament tot op vandaag toe.

1. Allereerst dat alleen Gods geroepen knechten de Heilige Doop moeten bedienen.
2. Dat het moet plaatsvinden op die plaats waar de volkeren onderwezen worden, dat is in de kring van de gemeente.
3. Dat het moet plaatsvinden in de weg van dopen, onderdompelen of besprenkelen.
4. En dat Gods dienaren daarbij moeten uitspreken: Ik doop u in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes.

En aan wie heeft de Heere Jezus dat nou toegezegd? Aan al de volken. Wie zijn dat? Ja, nu wordt het natuurlijk wel spannend in de prediking. Waar gaat de dominee nou heen? Nou, naar de Schrift en nergens anders. Laten we stilletjes luisteren wat de Schrift zegt over degenen die Christus bedoelde met 'al de volken'. Ja, dat zijn in de eerste plaats de ware gelovigen. Dat houden wij vast. En in het leven van de ware gelovigen gebruikt de Geest de Heilige Doop om Zijn toezegging, Zijn genade te verzegelen. U ziet het op de Pinksterdag gebeuren bij die drieduizend die tot bekering komen en roepen: *Wat zullen wij doen?* En het zijn juist die levendgemaakte zondaren tot wie Petrus gaat zeggen: *'Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zovelen als er de Heere onze God toe roepen zal'* (Hand. 2:39). Dat is de belofte van de vergeving der zonden door het bloed van Christus, maar ook de gave van de Heilige Geest.

En die belofte, die mochten die levend gemaakte zondaren daar in Jeruzalem gaarne aannemen. Zij mochten toe-eigenen hetgeen in Christus te vinden is. De toezegging werd een vervulling. Zo zal in de eerste plaats, gemeente, het toekomen tot de ware gelovigen. O, dan kunt u daarmee worstelen en dan kunt u daarmee strijden, maar u zult toch niet kunnen rusten voordat de Heere het gezegd heeft: Mijn zoon, Mijn dochter, uw zonden zijn u vergeven. En juist die ware gelovigen kennen dat gedurige gebed: Vergeef mij al mijn zonden, die Uw hoogheid schonden. En allen die wederom geboren worden, die krijgen worstelingen met deze grote genade: De vergeving der zonden. Ze zijn er altijd mee bezig, de één vanuit het gemis en de ander vanuit het bezit. En steeds weer wordt de Heilige Doop, als het goed is, zo'n rijk genademiddel waarop Gods kinderen mogen pleiten aan de troon der genade: *'Om Uws Naams wil, HEERE, zo vergeef mijn ongerechtigheid, want die is groot'* (Psalm 25:11).

Kind des Heeren in ons midden, mag u zo wel eens met uw doop voor Gods aangezicht bezig zijn? Nee, ik ga nog geen amen zeggen, want ik moet nog wat zeggen. Het mag nog wel even, want de doop heeft ook nog wat te zeggen voor een onbekeerde zondaar. O gelukkig, gelukkig. Dan gaan we weer naar de Pinksterdag. Daar hoor ik de apostel Petrus spreken tot die wedergeborenen: *Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zovelen als de Heere, onze God, ertoe roepen zal.* Dus die toezegging, die belofte die als het ware in de Heilige Doop zichtbaar wordt gepredikt, moet toch aan alle creaturen worden gepredikt.

Maar er is wel een groot verschil en dat moet u wel helder zien. Het verschil tussen de ware gelovigen en degenen die nog onbekeerd zijn. Want kijk, een ware gelovige die krijgt de toezegging in de doop, maar daarmee ook de vervulling. Zij hebben een recht van bezit. Maar dat kun u in het leven van een onbekeerde zondaar - nog - niet zeggen. Want wilt u werkelijk het beloofde in bezit krijgen, dan zult u wederom geboren moeten worden. En in die weg zal het ware geloof gewerkt worden om datgene wat in Christus is te mogen toe-eigenen door het werk van Gods Geest.

Maar heeft een onbekeerde zondaar, die onder de prediking van de beloften van het evangelie gekomen is, dan helemaal geen recht? Nou, in uzelf niet, dat heeft geen mens, ook een kind van God niet. Maar dan, gemeente, wijs ik u op de Heere als die trouwe VerbondsGod, Die zo laag neerbuigt over een verloren zondaar en die het recht geeft van toegang tot de troon der genade. Ja, zo heeft de Godzalige prediker Ebenezer Erskine het een keer onder woorden gebracht: Het recht van toegang hebben alle hoorders tot wie het aanbod van genade komt. Wat wil dat nou heel eenvoudig zeggen, gemeente? Dat die grote God zo laag wil afdalen, dat Hij Zelfs een onbekeerde zondaar nog de permissie geeft en oproept om te vluchten tot de troon der genade, om geholpen te worden ter bekwamer tijd.

Nee, dan hebt u niets in uzelf, totaal niets, alleen maar zonde en schuld. Maar dat u toch met datgene wat de Heere gesproken heeft, wat Hij zichtbaar betoond heeft, dat u daarmee voor Gods aangezicht mag komen. Dat die grote God nou Zijn heilige Namen heeft willen verbinden met uw en jouw naam, omdat Hij geen lust heeft in de dood van een zondaar, maar daarin dat u zich zou bekeren en leven. O, dat u zo eens in de binnenkamer voor God mag komen en dat u mag worstelen voor Gods genadetroon en zeggen: Heere, ik heb nergens recht op, ik heb niets verdiend, maar ik ben toch gedoopt. U hebt het toch beloofd, U hebt het toch toegezegd. *Ai, was mij wel van ongerechtigheid, mijn schuld is zwaar, ik heb Uw wet geschonden; zie mijn berouw, hoor hoe een boeteling pleit, en reinig mij van al mijn zonden.* En als u dat oprechte berouw niet hebt, ga dan toch uit tot de troon der genade en ga vragen: Heere, mag ik mijn doop verstaan, wijs dan mijn ongerechtigheden en mijn onreinheid maar aan, opdat het bloed van Christus en de Geest van Christus alle waarde voor mij gaat krijgen. O onbekeerde zondaar in ons midden, luister toch. U hebt ondanks uw onbekeerlijkheid toch nog een recht van toegang.

Nee, kom dan niet met iets van uzelf, maar maan de Heere op Zijn Woord, op Zijn Naam, op Zijn eer, op Zijn doop. Al is het water al lang opgedroogd op uw voorhoofd, maar die bloedfontein is nog steeds geopend tegen de zonde en tegen de onreinheid. O kom dan toch, kom dan toch. Sla toch acht op die grote zaligheid die in die fontein te vinden is, die door het Woord wordt gepredikt en door de doop zichtbaar voorgesteld wordt. Luister toch naar de stem des Heeren: *O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld hebt, komt, koopt en eet, zonder geld en zonder prijs, wijn en melk. Waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is, en uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Hoort aandachtelijk naar Mij, en eet het goede, en laat uw ziel zich in vettigheid verlustigen. Neigt uw oor, komt tot Mij, en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond maken, en Ik zal u geven de gewisse weldadigheden Davids* (Jes. 55:1-3).

Zo zijn wij, gemeente, deze middag onderwezen in het teken, de betekenis en de belofte van de Heilige Doop. Wat een rijkdom, wat een schat aan geestelijk onderwijs. O, laten we er veel mee mogen verkeren voor de genadetroon van God. Laten we veel met onze doop mogen overdenken wat er op het kruis van Golgotha geschied is. Hoe daar op die vrijdagmiddag de zijde van Christus werd doorstoken en daar vloeide het water uit, daar vloeide het bloed uit. En dat laat nou precies zien wat in de Heilige Doop zichtbaar wordt gepredikt: Het bloed van Christus tot vergeving van zonde en de Geest van Christus tot heiliging van een zondaar. O gemeente, laten we dan steeds toegaan tot de troon der genade om genade te verkrijgen en geholpen te worden ter bekwamer tijd.

Amen.

Zingen: Psalm 105:6:
Al wat Hij Izak heeft gezworen,
Heeft Hij ook aan Zijn uitverkoren',
Aan Jacob, tot een wet gesteld,
Van al 't beloofde heil verzeld,
En aan gans Isrel toegezeid
Tot Zijn verbond in eeuwigheid.

Dankgebed.

Zingen: Psalm 32:1:
Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven;
Die van de straf voor eeuwig is ontheven;
Wiens wanbedrijf, waardoor hij was bevlekt,
Voor 't heilig oog des HEEREN is bedekt.
Welzalig is de mens, wien 't mag gebeuren,
Dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren,
En die in 't vroom en ongeveinsd gemoed,
Geen snood bedrog, maar blank' oprechtheid voedt.

Zegenbede.